

Če skušamo za sklep podati nekakšen splošni vtis s kongresa, bi morda lahko rekli naslednje: kongres je nadaljeval nekatere stare težnje, izražene na prejšnjih srečanjih. Posebna pozornost je še vedno posvečena teoriji in problematiki prevajanja, naratologiji, pa tudi postmodernizmu (čeprav je bilo v zvezi s slednjim le malo novega; še največ v podsekciji o karibskih postmodernistih ter v predavanju J. Bessiera, ki je skušal tipološko obdelati metafikcijo). Jasno pa je bil opazen tudi — sicer že dalj časa najavljajoč se — splošen metodološki premik (ki ima že skoraj naravno binarne tipologije, saj je za razmeroma mlado vedo pogost; v predstavitvi A. K. Deva ga je na kratko nakazal H. H. Remak): primerjalna književnost se je — takšen je bil vsaj vtis — naveličala formalističnih in "notranjih" metod (v zadnjem času zlasti strukturalizma, poststrukturalizma in dekonstrukcije) in se znova odpira po eni strani bolj historičnemu vidiku, po drugi strani pa — v popolnem soglasju z osnovno temo kongresa — tudi "zunanjemu" raziskovanju literature. Komparativistika se torej ne zavzema le za metodološki pluralizem, ampak — vsaj na kanadskoameriški celini — tudi za vedno intenzivnejše raziskovanje literature kot kulturnega fenomena. Seveda pa to niso težnje, ki bi se pojavile šele na kongresu. Skoraj z gotovostjo je mogoče trditi, da se odpiranje novih perspektiv največkrat dogaja mimo kongresov. Tudi tokratni v tem pogledu ni bil izjema.

Tomo Virk

MEDNARODNA KONFERENCA AVSTRIJSKEGA DRUŠTVA ZA AMERIŠKE ŠTUDIJE

*Univerza v Celovcu/Klagenfurtu
12.–14. 11. 1993*

Avstrijsko društvo za ameriške študije se s svojimi osrednjimi javnimi prireditvami — konferencami, odprtimi tudi neavstrijskim udeležencem, uveljavlja kot živahna in učinkovita strokovna organizacija. Konferenco vsako leto vsebinsko in organizacijsko pripravi ožja skupina z ene izmed avstrijskih univerz, na kateri srečanje tudi poteka. Predlanski konferenci je dala streho stara, močna, na dolgo cesarsko-kraljevo tradicijo oprta, a hkrati modernim strokam in metodam odprta graška univerza, lani pa je bila gostiteljica mlada, manjša in krhkejša, vendar nič manj žilava celovška univerza. Kontrast med njima je bil udeleženecem očiten, a gostoljubnim organizatorjem je uspelo, da je celovško akademsko okolje na poznavalce in nepoznavalce delovalo kot pravi "skriti biser koroške zemlje", čeprav univerza ravno v svoji deželi ni neranljiva ustanova: spodkopavajo jo ksenofobični nacionalisti, ki se paradokso imenujejo svobodnjaki, češ da je njena humanistična usmeritev gospodarsko nekoristna in bi jo bilo zato treba preoblikovati v šolo za praktične poklice. Amerikanistično srečanje je dokazovalo nasprotno: dober glas prinaša mestu in državi tudi dobro organizirana, dobro obiskana konferenca, ki ni usmerjena k neposredni materialni uporabnosti.

Lansko srečanje je bilo že

dvajseto po vrsti. Pripravila sta ga profesorja celovškega oddelka za anglistiko in amerikanistiko Heinz Tschachler in Adi Wimmer. Na seznam udeležencev sta vpisala skoraj 150 imen, med njimi seveda največ domačinov, tj. Avstrijcev, in Američanov z različnih ameriških in evropskih univerz, pa tudi po nekaj Nemcev in Francozov, Švicarjev, Madžarov, Čehov, Bolgarov, Hrvatov in Slovencev. Referentov je bilo okrog 50, njihovi nastopi so bili deloma namenjeni vsem, večinoma pa razvrščeni v vzporedno potekajoče sekcije, med katerimi so poslušalci morali izbirati.

Konferenčna tema je bila zastavljena široko, problemsko in odprto: "Ameriške študije in ideologija: branja neke kulture" (American Studies and Ideology: Readings of a Culture). Heinz Tschachler jo je hkrati s svojim pojmovanjem amerikanistike izčrpno pojasnil v uvodnem nagovoru, ki ga je dopolnjevala njegova že natisnjena, neskrajšana, v konferenčno gradivo vključena verzija z naslovom *Ujetniki nominalnega ali uporabniki ameriških študij* (Prisoners of the Nominal; or, Users of American Studies / Gefangene des Nominalen oder die Unvermeidlichkeit der Amerikastudien). Zamislil si jo je kot spodbudo za dialog med ljudmi iz različnih dežel in različnih poklicnih usmeritev, seveda tudi privrženci različnih ideologij, kolikor ni ukvarjanje z amerikanistiko že samo po sebi stvar posebnega, vsaj do neke mere skupnega prepričanja ali ideologije. Tschachler namreč upošteva poleg tistih nazorov, ki jih navadno razume-

mo kot ideologije, tudi tako imenovane implicitne ideologije, ki se jim ni mogoče izogniti. Ideologijo opredeljuje kot sistem soodvisnih idej, simbolov in prepričanj, s katerimi se utemeljuje in ohranja vsaka kultura.

Pojmovanje amerikanistike ali ameriških študij, ki so se kot akademska disciplina začele oblikovati šele pred približno sto leti, se je seveda spreminjalo, pravzaprav je odsevalo, pa tudi samo ustvarjalo različne ideologije. Amerikanistika se je torej začela osamosvajati od anglistike precej pozneje kakor Združene države od Velike Britanije; institucionalno sta na avstrijskih in naših, najbrž pa še na marsikaterih drugih univerzah obe stroki še vedno povezani. Njun močni vezni člen je skupni, čeprav ne identični jezik, ki omogoča neovirano pristopnost in naravno skupno tržišče za angleško književnost s stare in nove celine, s tem pa tudi ohranja občutek njune povezanosti. Vendar literarnozgodovinske in antologijske predstavitve ameriške književnosti ne upoštevajo več izključno genetskega, jezikovno-narodnostnega, tj. starocelinsko angleškega vidika, ampak se opirajo bolj na ozemeljsko-geografskega. To pomeni, da za začetek ameriške književnosti ne štejejo več dnevniških zapiskov, pridig in podobnih spisov zgodnjih angleških priseljencev, ampak indijanske mite in legende. Današnja zasnova amerikanistike torej odklanja kot osnovno določilo svojega predmeta jezikovno pripadnost in skuša v enaki meri upoštevati tudi zgodovino, kulturo, politiko, institucije, skratka, družbeni kontekst ameriške kul-

ture, pravzaprav kulture Združenih držav Amerike.

Analitični razmislek o ameriški literaturi sicer tudi na avstrijskih amerikanističnih konferencah ohranja pomembno mesto, ob njem pa prihajajo v obdelavo tudi druga umetnostna, ali bolje, ustvarjalna področja. V Celovec so npr. povabili precej strokovnjakov za arhitekturo, ki so večinoma primerjalno in asociativno interpretirali zasnove posameznih prebivališč, naselij, spominskih parkov itd., pa tudi značilne ameriške povezave časovno in narodnostno različnih stavbarskih in krajinskih izročil. Svoja izvajanja so ilustrirali z diapozitivi.

Z daljšim plenarnim predavanjem Lotharja Bredella je bil poudarjen tudi teoretični razmislek o razumevanju medkulturnosti. Bredella je sistematično razčlenil različna gledanja na razumevanje nasploh in na razumevanje tujih kultur posebej. Relativizem, etnocentrizem in univerzalizem nihajo med zagovarjanjem in zavračanjem razumevanja, med dokazovanjem, da razumevanje sploh ni mogoče ali da je zelo uspešno, da je nepotrebno ali da je nujno in koristno. Avtor zavrača argumente za negativna stališča in podpira medkulturno razumevanje in komunikacijo, ki omogoča zблиževanje kultur in širjenje obzorij, ni pa instrument kulturnega imperializma in asimilacijskih teženj.

Slovenska udeležba je bila na celovski konferenci bistveno manjša kako na graški, predvsem zaradi preobremenjenosti naših univerzitetnih amerikani-
stov z drugimi obveznostmi.

Med napovedanimi referenti sva bila samo dva Ljubljancana. Dr. Alešu Debeljaku, ki naj bi v sklopu teoretičnih analiz ameriških študij govoril o 'Odmiku od realnosti' v luči kritičnih pogledov na dekonstrukcijo, je pravočasen prihod in nastop žal preprečila nenadna poledica na Ljubelju. Podpisana sem v sklopu 'kulturnih branj' govorila o ambivalentnem doživljanju Amerike v Jančarjevem romanu *Posmehljivo poželenje*. Njegove-
mu junaku, pisatelju na daljšem študijsko-delovnem obisku Amerike, ameriška izkušnja predvsem razjasni, kako močno je zaznamovan z domačo, tj. srednjeevropsko in slovensko tradicijo opresivne melanholije, čeprav do ameriške vitalistične sproščenosti sploh ne čuti odpora. — Opazno navzoč, čeprav ne osebno, ampak kot avtor spoštljivo navajanih razlag dogajanja po razpadu vzhodnoevropskih real-socialističnih režimov, je bil filozof Slavoj Žižek.

Organizatorjema se je že v začetku letošnjega leta, tj. le nekaj mesecev po konferenci, posrečilo razmnožiti in razposlati naročnikom oddane referate v nevezanem zborniku, uvrščenem v zbirko *Celovski zvezki* (Klagenfurter Hefte). — Letošnja konferenca Avstrijskega društva za ameriške študije bo v Innsbrucku, obravnavala bo starejše valove ameriških priseljencev.

Majda Stanovnik